

Nisan/April 2024, Cilt/Vol.: 14, Sayı/Issue: 1, 87-105.

Başvuru/Submitted: 10.11.2023

DOI: 10.17828/yalovasosbil.1389283

Kabul/Accepted: 05.12.2023

Karar İncelemesi/Decision Review

Yayın/Published: 07.12.2023

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/yalovasosbil>

Sigortalının Kesintisiz (Blok) Çalışması Hâlinde Bildirilmeyen Dönem Bakımından Hak Düşürücü Sürenin Başlangıcı (Karar İncelemesi)

Recep Makas*

Öz

Sosyal sigortalar sistemi zorunluluk ilkesine dayanmaktadır. Mevcut sistemde sigortalı olarak çalışmaya başlandığı tarihte sigortalılık niteliği kazanılmaktadır. Kural olarak sigortalı veya hak sahiplerine bir takım sosyal sigorta yardımlarının yapılabilmesi için Kuruma bildirim yapılması ve sigorta primlerinin ödenmesi gerekir. Bazı işverenler vergi ve sigorta primi ödememek için çalıştırdıkları sigortalıları Kuruma bildirmemektedirler. Sosyal güvenlik hakkı kamusal nitelik taşır, sigortalılık hak ve yükümlülüklerinden vazgeçilmesi veya bir başkasına devredilmesi mümkün değildir. Bu sebeple işverenin sigortasız işçi çalıştırması hâlinde Kurumun işyerinde yapacağı fiilî tespitler veya kendisine diğer kamu kurumlarından gönderilen bilgi ve belgelerden sigortalının çalıştığını tespit etmesi durumunda, kişi kayıt altına alınmakta ve işveren hakkında işlem tesis edilmektedir. Bunun yanı sıra Kurumca sigortalılığın tespit edilmemesi hâlinde, kayıt dışı çalışılan sürenin mahkeme kararı ile tespiti yoluna da gidilebilir. Bu tespite ilişkin hizmet tespit davasının beş yıllık hak düşümü süresi içinde açılması gerekir. İşyerinde Kuruma bildirilmeyen ve bildirilen dönemleri kapsar şekilde kesintisiz çalışma varsa, bildirilmeyen dönem bakımından beş yıllık sürenin işleyip işlemeyeceği ve bu sürenin başlangıcının tespiti önem taşır.

Anahtar kelimeler: İş Hukuku, Sosyal Güvenlik, Kuruma Bildirim, Kayıt Dışı İstihdam, Hizmet Tespit Davası.

In Case of Uninterrupted (Block) Work of The Insured, The Beginning of The Filing Period in Terms of Not Notified Period (Decision Review)

Abstract

The social insurance system is based on the principle of obligation. In the current system, insurance qualification is acquired on the date of starting to work as an insured person. As a rule, in order to provide certain social insurance benefits to the insured or beneficiaries, the institution must be notified and insurance premiums must be paid. Some employers do not report the insured people they employ to the institution in order to avoid paying taxes and insurance premiums. The right to social security has a public nature, it is not possible to waive or transfer insurance rights and obligations. For this reason, if

* Doç. Dr., Yalova Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, recep.makas@yalova.edu.tr, 0000-0002-0388-1902

the employer employs an uninsured worker, the institution detects that the insured person is working, based on actual findings at the workplace or information and documents sent to it from other public institutions, the person is registered and action is taken against the employer. In addition to this, if insurance is not determined by the institution, the time worked unregistered may be determined by a court decision. The insurance determination case regarding this determination must be filed within the five-year prescription period. If there is uninterrupted work covering unreported and reported periods in the workplace, it is important to determine whether the five-year period will run for the unreported period and the beginning of this period.

Keywords: Labor Law, Social Security, Notification to The Institution, Unregistered Employment, Insurance Determination Case.

T.C. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu¹

Esas No : 2023/224

Karar No : 2023/265

Tarihi : 29.03.2023

Özeti: Dava, hizmet tespiti istemine ilişkindir. Sigortalı tarafından işveren nezdinde 01.04.1999 tarihinde başlayan çalışmalarının 24.04.2000 tarihi ve sonrasında kesintisiz devam ettiği iddiası ile eldeki davanın açıldığı,- işveren tarafından sigortalı adına 24.04.2000 tarihli işe giriş bildirgesi verilerek 03.05.2000 tarihine kadar hizmet bildirim yapıldığı, sigortalının tespitini talep ettiği 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasındaki çalışma döneminin bildirim öncesi döneme ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Şu hâlde yukarıda yapılan açıklamalara göre; işveren tarafından 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasında sigortalı adına hizmet bildirim yapıldığı, sigortalının tespitini talep ettiği ve uyumsuzluk konusunu oluşturan 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasındaki çalışma dönemine ilişkin işverence bildirim yapılmadığı, bildirim öncesi çalışma süresi bakımından 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasındaki çalışma döneminin geçtiği yılın sonundan itibaren 5 yıl içinde dava açılması gerektiği ancak eldeki davanın 05.11.2020 tarihinde açıldığı gözetildiğinde uyumsuzluk konusu 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasındaki bildirim öncesi çalışma dönemi yönünden hak düşürücü sürenin geçtiği sonucuna ulaşılmıştır. Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında; sigortalının 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasında Kuruma bildirilen hizmetleri nedeniyle dava konusu dönem ile birlikte birleşen blok çalışmalarının bulunması hâlinde davanın yasal dayanağını oluşturan ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun ilgili maddesi ile koşut düzenleme içeren Sosyal Sigortalar Kanunu'nun ilgili maddesinde düzenlenen hak düşürücü sürenin dolduğundan söz etmenin mümkün olmadığı, bu itibarla direnme kararı usul ve yasaya uygundur.

Taraflar arasındaki hizmet tespit davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kabulüne karar verilmiştir.

Kararın fer'î müdahil Sosyal Güvenlik Kurumu vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı fer'î müdahil Sosyal Güvenlik Kurumu vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 10. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, İlk Derece Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı fer'î müdahil Sosyal Güvenlik Kurumu vekilince temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. Dava

Davacı vekili; müvekkilinin 1028631 işyeri sicil numaralı davalıya ait avukatlık bürosu işyerinde 01.04.1999 tarihinde çalışmaya başlamasına karşın çalışmalarının 23.04.2000 tarihine kadar olan kısmının Kuruma bildirilmediğini ancak 01.04.1999 tarihinde başlayan çalışmalarının işe girişinin yapıldığı 24.04.2000 tarihine kadar ve sonrasında aralıksız devam ettiğini, dava konusu edilen dönem

¹ www.legalbank.net.

yönünden hak düşürücü sürenin geçmediğini ve fiili çalışmanın tanık anlatımlarıyla ispat edileceğini ileri sürerek müvekkilinin davalıya ait işyerinde 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında çalıştığının tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

II. Cevap

1. Davalı asıl; davacının ilk sigorta girişinin yapıldığı 24.04.2000 tarihinden önce dava dilekçesinde belirtilmiş olan 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında tarafına ait işyerinde kesintisiz çalıştığını ve herhangi bir itirazının olmadığını beyan etmiştir.

2. Fer'î müdahil Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK/Kurum) vekili; davanın hak düşürücü süre içerisinde açılmadığını, davacının çalıştığını iddia ettiği dönemde bordrolarda isminin bulunmadığını, fiili çalışma olgusunun kuşkuyla yer verilmeyecek şekilde ispat edilmesi gerektiğini belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İlk Derece Mahkemesi Kararı

İlk Derece Mahkemesinin 13.07.2021 tarihli ve 2020/916 Esas, 2021/145 Karar sayılı kararı ile Kuruma bildirim yapıldığı tarihten önceki çalışmaların bildirgenin verildiği tarihi de kapsar şekilde kesintisiz devam etmesi ve blok çalışma iddiası karşısında hak düşürücü süreden söz edilemeyeceği, davacının uyumsuzluk konusu dönemde herhangi bir işyerinden çalışmasının veya sigortalılığının bulunmadığı, davalıya ait avukatlık bürosu mahiyetli işyerinin 01.12.1995 tarihinde kanun kapsamına alındığı ve hâlen kanun kapsamında olduğu, davacının 18.12.1996-24.12.1997 tarihleri arasında avukatlık stajını yaptığı, 06.04.2000 tarihinde baro levhasına kaydının yapıldığı, davalının 1999-2000 yılları arasındaki dönemde vekillik yaptığı icra dosyaları istenilmiş ise de dosyaların esas defterinden numaralarının tespit edilebildiği ancak asıllarının imha edildiğinin bildirildiği, dinlenen tek bordro tanığının davacının davalı işyerinde 1999 yılının Mart-Nisan ayları gibi çalışmaya başladığını, 2000 yılının Nisan-Mayıs ayları gibi de çalışmaya devam ettiğini, daha sonra ne zamana kadar çalıştığını hatırlamadığını, kendisinin çalıştığı süre içerisinde kesintisiz olarak çalıştığını beyan ettiği, davacı tarafça bildirilen ve resen tespit edilen komşu işyeri tanıklarının da kesintisiz çalışma iddiasını doğruladıkları, beyanlarının birbirleriyle tutarlı ve bordro tanığının beyanları ile de uyumlu olduğu, tüm dosya kapsamındaki deliller ve tanık beyanları birlikte değerlendirildiğinde davacının davalıya ait işyerinde hizmet akdi ile çalıştığı kanaatine varıldığı gerekçesiyle davanın kabulüne, davacının davalıya ait 1028631 sicil numaralı iş yerinde 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında çalıştığının tespitine karar verilmiştir.

IV. İstinaf

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde fer'î müdahil Kurum vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 18.11.2021 tarihli ve 2021/1178 Esas, 2021/1432 Karar sayılı kararı ile Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15.06.2021 tarih ve 2017/(21)10-2230 Esas, 2021/755 Karar sayılı kararında da belirtildiği üzere 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasında davacı adına hizmet bildirimlerinde bulunulması ve dava konusu 01.04.1999-03.05.2000 tarihleri arasındaki dönem ile birleşen blok çalışmalarının varlığı nedeniyle hak düşürücü sürenin geçmediği, davacının Kuruma bildirilen dönem ile birleşen dava konusu dönemde davalıya ait işyerinde fiili ve kesintisiz çalıştığı iddiasının dinlenen tanık beyanları ve toplanan diğer deliller ile doğrulandığı gerekçesiyle fer'î müdahil Kurum vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. Bozma ve Bozmadan Sonraki Yargılama Süreci

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde fer'î müdahil Kurum vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile;

"...Dava, hizmet tespiti istemine ilişkindir.

Uyuşmazlığın çözümünde davanın yasal dayanağı (mülga) 506 sayılı Kanunun 79/10. maddesi olup, anılan hükme göre; Kuruma bildirilmeyen hizmetlerin sigortalı hizmet olarak değerlendirilmesine ilişkin davanın, tespiti istenen hizmetin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içinde açılması gerekir. Bu yönde, anılan madde hükmünde yer alan hak düşürücü süre; yönetmelikle tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalışmalarını Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar için geçerlidir. Bir başka anlatımla; sigortalıya ilişkin olarak işe giriş bildirgesi, dönem bordrosu gibi yönetmelikte belirtilen belgelerin Kuruma verilmesi ya da çalışmaların Kurumca tespit edilmesi halinde; Kurumca öğrenilen ve sonrasında kesintisiz biçimde devam eden çalışmalar bakımından hak düşürücü sürenin geçtiğinden söz edilemez. Ne var ki; sigortalının Kuruma bildiriminden işe giriş tarihinden sonra yapılması, bir başka ifade ile sigortalının hizmet süresinin başlangıçtaki bir bölümünün Kuruma bildirilmeyerek sonrasında bildirilmesi ve Kuruma bildirim yapıldığı tarihten önceki çalışmaların, bildirelilerin verildiği tarihide kapsar biçimde kesintisiz devam etmiş olması halinde, Kuruma bildirilmeyen çalışma süresi yönünden hak düşürücü sürenin hesaplanmasında; bildirim dışı tutulan sürenin sonu değil, kesintisiz olarak geçen çalışmaların sona erdiği yılın sonu başlangıç alınmalıdır.

Eldeki davada, davacı 01.04.1999 tarihinde davalıya ait işyerinde çalışmaya başladığını, çalışmalarının 23.04.2000 tarihine kadar olan sürelerinin kuruma bildirilmediğini, işe giriş bildirgesinin kuruma bildirildiği 23.04.2000 tarihinden önce de kesintisiz çalıştığını beyanla, bildirim öncesi 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında kesintisiz olarak davalı işyerinde çalıştığının tespitini talep etmiş olup, dosyanın incelenmesinde, davacının davalı işyerinden, davalı kuruma 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasında hizmet bildirimlerinin bulunduğu ve davanın 05.11.2020 tarihinde açıldığı anlaşılınca, davacının davalı işyerinden kuruma bildirimlerinin 03.05.2000 tarihinde sona ermesi karşısında, davacının talebinin hak düşürücü süreye uğradığı gözetilerek karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.

O hâlde, fer-i müdahil Kurum vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesinin istinaf başvurusunun esaslan reddine ilişkin kararının kaldırılarak, İlk Derece Mahkemesince verilen hüküm bozulmalıdır..." gerekçesiyle karar oy çokluğuyla bozulmuştur.

B. İlk Derece Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; sigortalının Kuruma bildiriminden işe giriş tarihinden sonra yapılması bir başka ifade ile sigortalının hizmet süresinin başlangıçtaki bir bölümünün Kuruma bildirilmeyerek sonrasında bildirilmesi ve Kuruma bildirim yapıldığı tarihten önceki çalışmaların bildirelilerin verildiği tarihi de kapsar biçimde kesintisiz devam etmiş olması hâlinde blok bir çalışma dönemi bulunduğu takdirde bu dönem içerisinde bir döneme ilişkin bildirimlerin yapılmış olması, bordroların Kuruma verilmesi durumunda hak düşürücü süreden söz edilmeyeceği, zira ilgili bordrolar verilerek bildirim yapılmakla sigortalının çalışmasından Kurum haberdar olduğundan artık gerekli denetimleri yaparak sigortalının hizmetlerinin eksiksiz bildirilmesini sağlamanın Kurumun sorumluluğunda olduğu, Hukuk Genel Kurulunun 28.04.2022 tarihli ve 2019/(21)10-767 Esas, 2022/631 Karar ve 20.01.2022 tarihli ve 2019/(21)10-766 Esas, 2022/31 Karar sayılı kararları doğrultusunda hak düşürücü süreden söz edilemeyeceği belirtilerek ve önceki gerekçe de tekrar edilmek suretiyle önceki kararda direnilmiştir.

VI. Temyiz

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Direnme kararına karşı süresi içinde fer'i müdahil Kurum vekilince temyiz isteminde bulunulmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Fer'i müdahil Kurum vekili, hak düşürücü sürenin geçtiğini, dava açmadan önce Kuruma başvuru şartının yerine getirilmediğini, kayıt dışı sürelerin yazılı belge sunulmadan tanıkla ispatının mümkün olmadığını, uyuşmazlık konusu dönemde çalışması bulunmayan bordro tanığının beyanının esas alınmaması gerektiğini, dinlenen diğer tanıkların çalışmaya dair net beyanda bulunmadıklarını ve fiili çalışmanın hiçbir kuşku ve şüpheye mahal bırakmayacak şekilde ispatlanamadığını, davacının 1996-1997 yılları arasında davalının işyerinde stajını yapıp 1999 yılında da aynı büroda çalışmaya başladığının iddia edildiği ancak davacının baro kaydının 2000 yılında yapıldığı ve resmî olarak

avukatlığa da bu tarihte başladığı, bu süre zarfında davacının ne sıfatla çalıştığı ve ne işle meşgul olduğunun izahı gerektiğini, avukatların ruhsatları olmadan çalışmalarının usul ve yasaya aykırı olduğunu ileri sürerek ve resen gözetilecek nedenlerle de kararın bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; somut olayda davacının 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasındaki hizmetlerinin tespiti bakımından 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasında Kuruma yapılan bildirimlerinin hak düşürücü sürenin oluşmasına engel olup olmadığı; buradan varılacak sonuca göre davacının talebi yönünden hak düşürücü sürenin gerçekleşip gerçekleşmediği noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekeçe

1. İlgili Hukuk

1.5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun (5510 sayılı Kanun/ Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu) geçici 7 nci maddesinin birinci fıkrası, Mülga 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun (506 sayılı Kanun/Sosyal Sigortalar Kanunu) 79 uncu maddesinin onuncu fıkrası.

2. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun geçici 7 nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Bu Kanunun yürürlük tarihine kadar 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı kanunlar ile 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesine göre sandıklara tabi sigortalılık başlangıçları ile hizmet süreleri, fiili hizmet süresi zammı, itibari hizmet süreleri, borçlandırılan ve ihya edilen süreler ve sigortalılık süreleri tabi oldukları kanun hükümlerine göre değerlendirilir."

3. Mülga Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 79 uncu maddesinin onuncu fıkrası şöyledir:

"Yönetmelikle tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar çalıştıklarını, hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içerisinde mahkemeye başvurarak alacakları ilam ile ispatlayabilirlerse, bunların mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları ile prim ödeme gün sayıları nazara alınır."

3. Değerlendirme

1. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun geçici 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan düzenleme gözetildiğinde 01.10.2008 tarihinden önceki döneme ilişkin hizmet tespiti uyuşmazlıklarında mülga 506 sayılı Kanun; bu tarihten sonraki dönem bakımından ise 5510 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerekmekte olup uyuşmazlık konusu dönem dikkate alındığında davanın yasal dayanağı 506 sayılı Kanun hükümleridir.

2. Öncelikle ifade etmek gerekir ki, mülga 506 sayılı Kanun ve hâlen yürürlükte olan 5510 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı niteliğini kazanmanın koşulları başlıca üç başlık altında toplanmaktadır.

3. Bunlar: a) Çalışma ilişkisinin kural olarak hizmet sözleşmesine dayanması, b) işin işverene ait işyerinde ya da işyerinden sayılan yerlerde iş organizasyonu içerisinde yapılması, c) çalışanın 506 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinde (5510 sayılı Kanun'un 6 nci maddesi) belirtilen istisnalardan olmaması şeklinde sıralanabilir. Sigortalı olabilmek için bu koşulların bir arada bulunması zorunludur.

4. Dolayısıyla sigortalı olarak çalışabilmenin temel koşulu, hizmet sözleşmesine dayalı çalışmanın bulunmasıdır. Bu anlamda bir sözleşme, hizmet sözleşmesi olarak kabul edilmediğinde sigortalılıktan söz edilmesi de mümkün olmayacaktır.

5. Sigortalılık niteliğinin kazanılması açısından işveren ile çalıştırılan kişi arasında hizmet sözleşmesinin yapılması tek başına yeterli değildir. Ayrıca işin işverene ait işyerinde ya da işyerinden sayılan yerlerde yapılması gerekmektedir. Mülga 506 sayılı Kanun'un 5 inci maddesine göre (5510 sayılı Kanun'un md. 11) işyeri, bir hizmet sözleşmesine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılanların işlerini yaptıkları yerdir. İşin niteliği ve yürütümü bakımından işyerine bağlı bulunan

yerlerle dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden veya meslek eğitimi yerleri, avlu ve büro gibi diğer eklentiler ve araçlar da işyerinden sayılır.

6. Ayrıca 5510 sayılı Kanun'un geçici 7 nci maddesi uyarınca uygulama yeri bulan 506 sayılı Kanun'un 2 ve 6 ncı maddelerinde öngörülen koşulların oluşmasıyla birlikte çalıştırılanlar, kendiliğinden sigortalı sayılırlar. Ancak bu kimselerin ayrıca aynı Kanun'un 3 üncü maddesinde sayılan istisnalara girmemesi gerekir. Çalıştırılanların başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın sigortalı niteliğini kazanmaları 506 sayılı Kanun'un 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan açık hüküm gereğidir (5510 sayılı Kanun md. 4 ve 92).

7. Ne var ki, sigortalıların bazı haklardan yararlanmaları öncelikle Kuruma bildirimleri, belirli süre prim ödemiş olmaları ve Kanunun gerektirdiği bilgilerin açık bir şekilde bilinmesi koşullarına bağlıdır. Anılan bilgi ve belgelerin Kuruma ulaştırılmaması veya eksik ulaştırılması hâlinde ise bildirimsiz (kaçak) çalıştırma olgusu ortaya çıkacaktır. Bu durum, prim ve gelir vergisi ödememek için işverenlerce sıklıkla başvurulan bir yol olup işte bu noktada işçinin birtakım yasal haklardan yararlanabilmesi için sigortalı hizmetinin tespitini istemesi gereği ortaya çıkmaktadır.

8. Bilindiği üzere sigortalı hizmetin tespiti davaları kamu düzenini ilgilendirmekte olup bu niteliği gereği özel bir duyarlılık ve özenle yürütülmesi gerekmektedir. Bu davaların yasal dayanaklarından olan 506 sayılı Kanun'un 79 uncu maddesinin onuncu fıkrasında; Yönetmelikle tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları kurumca tespit edilmeyen sigortalıların hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içerisinde mahkemeye başvurarak hizmet tespiti isteyebilecekleri hüküm altına alınmıştır.

9. Sigortasız çalışmaların tespiti yönünden dava açma ve hak arama özgürlüğüne getirilen süre sınırlaması başka bir deyişle dava açma süresinin 5 yıl ile sınırlandırılması doğrudan doğruya hakkın mevcudiyetini etkilediğinden hak düşürücü niteliktedir ve bu sürenin geçmesi ile hak bir daha canlanmamak üzere ortadan kalkmaktadır. 506 sayılı Kanun'un kabul edilip yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 5 yıl olarak öngörülen süre, 09.07.1987 tarihinde yürürlüğe giren 3395 sayılı Kanun'un 5 inci maddesiyle 10 yıla çıkarılmış, daha sonra 07.06.1994 tarihinde yürürlüğe giren 3995 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesiyle yeniden 5 yıl olarak düzenlenmiş olup 5510 sayılı Kanun'un 86 ncı maddesinin dokuzuncu fıkrasında da bu süre 5 yıl olarak geçerliliğini korumaktadır.

10. Bu kapsamda işe giriş bildirgesi düzenlenmemiş veya düzenlenmesine karşın hak düşürücü süre içerisinde Kuruma verilmemiş, süresi içerisinde Kuruma verilen dönem bordroları ile bildirim yapılmamış, çalışmanın varlığı yönünde sigorta müfettişince herhangi bir tespit yapılmamış ise hizmetlerin tespitini talep eden kişilerin hak düşürücü süre geçmeden dava açması zorunludur.

11. İşverenin, çalıştırmış olduğu sigortalılara ait hangi belgeleri Kuruma vermesi gerektiği 506 sayılı Kanun'un 79 uncu maddesinin birinci fıkrasında açıkça ifade edildiği üzere yönetmeliğe bırakılmıştır. Atf yapılan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinde işverence verilecek belgeler düzenlenmiştir. Bunlar, aylık sigorta primleri bildirgesi, dört aylık sigorta primleri bordrosu, vs.dir. Yönetmelikte sayılan bu belgelerden birisinin dahi verilmiş olması hâlinde artık Kanun'un 79 uncu maddesinin onuncu fıkrasında düzenlenen hak düşürücü süreden söz edilemez.

12. Yargıtayın yerleşmiş uygulamalarına göre eğer sayılan belgelerden birisi işveren tarafından verilmişse burada Kurumun sigortalının çalışmasından haberdar olduğu ve artık hizmet tespiti davası için hak düşürücü sürenin varlığından söz edilemeyeceği kabul edilmektedir.

13. Diğer taraftan Kurum tarafından yapılan bir tespitın olması hâlinde de aynı sonuca ulaşılmaktadır. Bu kabulün temelinde yatan neden hiç bildirim yapılmayan sigortalılarla kısmî bildirim yapılan sigortalıların aynı hukuksal statüye tâbi tutulmalarının hukuka ve hakkaniyete aykırı olacağına düşünülmesidir.

14. Sigortalının Kuruma bildirimini işe giriş tarihinden sonra yapılması başka bir ifade ile sigortalının hizmet süresinin başlangıçtaki bir bölümünün Kuruma bildirilmeyerek sonrasının bildirilmesi ve bildirim yapılmasından önceki çalışmaların bildirim yapılan çalışma dönemini de kapsar biçimde kesintisiz devam etmiş olması hâlinde Kuruma bildirilmeyen çalışma süresi yönünden hak düşürücü sürenin hesaplanmasında bildirim dışı tutulan sürenin sonu değil, kesintisiz olarak geçen çalışmaların sona erdiği yılın sonu hak düşürücü sürede başlangıç alınmalıdır.

15. Sigortalı işe giriş bildirgesi veya Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinde belirtilen diğer belgelerin Kuruma verilmesi ya da sigorta müfettişi tarafından tespit yapılması hâlinde hak düşürücü sürenin işlememe gerekçesi Kurumun sigortalı çalıştırıldığından haberdar olmasıdır. Halbuki blok çalışmalarının bildirim öncesi kısmı için bu gerekçe geçerli değildir. Bu nedenle blok çalışmalarının bildirim öncesi çalışma dönemi yönünden hak düşürücü sürenin işlemeyeceğini kabul etmek Kanun'daki açık düzenlemeye uygun olmayacağı gibi hak düşürücü sürenin işlevsiz hâle gelmesi sonucunu doğuracaktır. Kanun'un açık hükmü karşısında sigortalı lehine yorum ilkesinin uygulanması da mümkün olmayıp bu hâlde bildirim öncesi çalışma süresi bakımından sigortalının sigortalı hizmetlerinin sona ermesinden sonra hak düşürücü süre içinde dava açma hakkı devam etmektedir.

16. Somut olayda davacı tarafından davalı işveren nezdinde 01.04.1999 tarihinde başlayan çalışmalarının 24.04.2000 tarihi ve sonrasında kesintisiz devam ettiği iddiası ile eldeki davanın açıldığı, davalı işveren tarafından davacı adına 24.04.2000 tarihli işe giriş bildirgesi verilerek 03.05.2000 tarihine kadar hizmet bildirim yapıldığı, davacının tespitini talep ettiği 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasındaki çalışma döneminin bildirim öncesi döneme ilişkin olduğu anlaşılmıştır.

17. Şu hâlde yukarıda yapılan açıklamalara göre; davalı işveren tarafından 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasında davacı adına hizmet bildirim yapıldığı, davacının tespitini talep ettiği ve uyuşmazlık konusunu oluşturan 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasındaki çalışma dönemine ilişkin davalı işverence bildirim yapılmadığı, bildirim öncesi çalışma süresi bakımından 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasındaki çalışma döneminin geçtiği yılın sonundan itibaren 5 yıl içinde dava açılması gerektiği ancak eldeki davanın 05.11.2020 tarihinde açıldığı gözetildiğinde uyuşmazlık konusu 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasındaki bildirim öncesi çalışma dönemi yönünden hak düşürücü sürenin geçtiği sonucuna ulaşılmıştır.

18. Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında; davacının 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasında Kuruma bildirilen hizmetleri nedeniyle dava konusu dönem ile birlikte birleşen blok çalışmalarının bulunması hâlinde davanın yasal dayanağını oluşturan ve 5510 sayılı Kanun'un 86 ncı maddesi ile koştü düzenleme içeren 506 sayılı Kanun'un 79 uncu maddesinde düzenlenen hak düşürücü sürenin dolduğundan söz etmenin mümkün olmadığı, bu itibarla direnme kararı usul ve yasaya uygun olduğundan bozma nedenine göre incelenmeyen davanın esasına ilişkin temyiz itirazlarının incelemesi için dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerektiği ileri sürülmüş ise de bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

19. Hâl böyle olunca Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken önceki hükümde direnilmesi doğru olmamıştır.

20. O hâlde direnme kararı bozulmalıdır.

VII. Karar

Açıklanan sebeplerle;

Fer'î müdahil Sosyal Güvenlik Kurumu vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6100 sayılı Kanun'un 371 inci maddesi gereğince bozulmasına,

Dosyanın 6100 sayılı Kanun'un 373'üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca İlk Derece Mahkemesine, karardan bir örneğin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

29.03.2023 tarihinde yapılan ikinci görüşmede oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.

"Karşı Oy"

1. İlk Derece Mahkemesi ve Özel Daire arasındaki uyuşmazlık; 05.11.2020 tarihinde açılan eldeki davada davalı işveren tarafından davacının 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasında çalıştığı Kuruma bildirildiği gözetildiğinde 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasındaki çalışma dönemi yönünden hak düşürücü sürenin geçip geçmediği noktasında toplanmaktadır.

2. Çoğunluk görüşüne aşağıda açıklanan nedenlerle katılmamıştır.

3. 1 Ekim 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (5510 sayılı Kanun)'nun geçici 7 nci maddesinin birinci fıkrasında; "Bu Kanunun yürürlük

tarihine kadar 17/07/1964 tarihli ve 506 sayılı, 02/09/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı, 08/06/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunlar ile 17/07/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanun'un Geçici 20'inci maddesine göre sandıklara tabi sigortalılık başlangıçları ile hizmet süreleri, fiili hizmet süresi zammı, itibari hizmet süreleri, borçlandırılan ve ihya edilen süreler ve sigortalılık süreleri tabi oldukları Kanun hükümlerine göre değerlendirilirler" yönünde düzenleme bulunmaktadır.

4. Bu durumda 01.10.2008 tarihinden önceki döneme ilişkin hizmet tespiti uyuşmazlıklarında 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu (506 sayılı Kanun); bu tarihten sonraki dönem bakımından ise 5510 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerekmekte olup uyuşmazlık konusu dönem dikkate alındığında davanın yasal dayanağı 506 sayılı Kanun hükümleridir.

5. Öncelikle ifade etmek gerekir ki, mülga 506 sayılı Kanun ve 5510 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı niteliğini kazanmanın koşulları başlıca üç başlık altında toplanmaktadır.

6. Bunlar: a) Çalışma ilişkisinin kural olarak hizmet sözleşmesine dayanması, b) işin işverene ait işyerinde ya da işyerinden sayılan yerlerde iş organizasyonu içerisinde yapılması, c) çalışanın 506 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde (5510 sayılı Kanun'un 6 ncı maddesi) belirtilen istisnalardan olmaması şeklinde sıralanabilir. Sigortalı olabilmek için bu koşulların bir arada bulunması zorunludur.

7. Dolayısıyla sigortalı olarak çalışabilmenin temel koşulu, hizmet sözleşmesine dayalı çalışmanın bulunmasıdır. Bu anlamda bir sözleşme, hizmet sözleşmesi olarak kabul edilmediğinde sigortalılıktan söz edilmesi de mümkün olmayacaktır.

8. Sigortalılık niteliğinin kazanılması açısından işveren ile çalıştırılan kişi arasında hizmet sözleşmesinin yapılması tek başına yeterli değildir. Ayrıca işin işverene ait işyerinde ya da işyerinden sayılan yerlerde yapılması gerekmektedir. Mülga 506 sayılı Kanun'un 5 inci maddesine göre (5510 sayılı Kanun'un md. 11) işyeri, bir hizmet sözleşmesine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılanların işlerini yaptıkları yerdir. İşin niteliği ve yürütümü bakımından işyerine bağlı bulunan yerlerle dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden veya meslek eğitimi yerleri, avlu ve büro gibi diğer eklentiler ve araçlar da işyerinden sayılır.

9. Ayrıca 5510 sayılı Kanun'un geçici 7'nci maddesi uyarınca, uygulama yeri bulan 506 sayılı Kanun'un 2'nci ve 6 ncı maddelerinde öngörülen koşulların oluşmasıyla birlikte çalıştırılanlar, kendiliğinden sigortalı sayılırlar. Ancak, bu kimselerin ayrıca aynı Kanun'un 3'üncü maddesinde sayılan istisnalara girmemesi gerekir. Çalıştırılanların, başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın sigortalı niteliğini kazanmaları 506 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan açık hüküm gereğidir (5510 sayılı Kanun 4 ve 92'nci maddeleri).

10. Ne var ki, sigortalıların bazı haklardan yararlanmaları öncelikle Kuruma bildirimeleri, belirli süre prim ödemiş olmaları ve Kanunun gerektirdiği bilgilerin açık bir şekilde bilinmesi koşullarına bağlıdır. Anılan bilgi ve belgelerin Kuruma ulaştırılmaması veya eksik ulaştırılması hâlinde ise bildirimsiz (kaçak) çalıştırma olgusu ortaya çıkacaktır. Bu durum, prim ve gelir vergisi ödememek için işverenlerce sıklıkla başvurulan bir yol olup ülkenin gerçeklerinden biridir. İşte bu noktada, işçinin birtakım yasal haklardan yararlanabilmesi için sigortalı hizmetinin tespitini istemesi gereği ortaya çıkmaktadır.

11. Bilindiği üzere, sigortalı hizmetin tespiti davaları kamu düzenini ilgilendirmekte olup, bu niteliği gereği özel bir duyarlılık ve özenle yürütülmesi gerekmektedir. Bu davaların yasal dayanaklarından olan 506 sayılı Kanun'un 79 uncu maddesinin onuncu fıkrasında; "Yönetmelikle tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları kurumca tespit edilmeyen sigortalıların hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içerisinde mahkemeye başvurarak hizmet tespiti isteyebilecekleri" düzenlenmiştir.

12. Sigortasız çalışmaların tespiti yönünden dava açma ve hak arama özgürlüğüne getirilen süre sınırlaması başka bir deyişle dava açma süresinin beş yıl ile sınırlandırılması doğrudan doğruya hakkın mevcudiyetini etkilediğinden hak düşürücü niteliktedir ve bu sürenin geçmesi ile hak bir daha canlanmamak üzere ortadan kalkmaktadır. 506 sayılı Kanun'un kabul edilip yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla beş yıl olarak öngörülen süre, 09.07.1987 tarihinde yürürlüğe giren 3395 sayılı Kanun'un 5 inci maddesiyle on yıla çıkarılmış, daha sonra 07.06.1994 tarihinde yürürlüğe giren 3995

sayılı Kanun'un 3 üncü maddesiyle yeniden beş yıl olarak düzenlenmiş olup 5510 sayılı Kanun'un 86 ncı maddesinin dokuzuncu fıkrasında da bu süre beş yıl olarak geçerliliğini korumaktadır.

13. Bu kapsamda işe giriş bildirgesi düzenlenmemiş veya düzenlenmesine karşın hak düşürücü süre içerisinde Kuruma verilmemiş, süresi içerisinde Kuruma verilen dönem bordroları ile bildirim yapılmamış, çalışmanın varlığı yönünde sigorta müfettişince herhangi bir tespit yapılmamış ise, hizmetlerin tespitini talep eden kişilerin hak düşürücü süre geçmeden dava açması zorunludur.

14. İşverenin, çalıştırmış olduğu sigortalılara ait hangi belgeleri Kuruma vermesi gerektiği 506 sayılı Kanun'un 79 uncu maddesinin birinci fıkrasında açıkça ifade edildiği üzere yönetmeliğe bırakılmıştır. Atf yapılan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinde işverence verilecek belgeler düzenlenmiştir. Bunlar, aylık sigorta primleri bildirgesi, dört aylık sigorta primleri bordrosu, vs.dir. Yönetmelikte sayılan bu belgelerden birisinin dahi verilmiş olması hâlinde artık Kanun'un 79 uncu maddesinin onuncu fıkrasında düzenlenen hak düşürücü süreden söz edilemez.

15. Yargıtayın yerleşmiş uygulamalarına göre; eğer sayılan belgelerden birisi işveren tarafından verilmişse burada Kurumun sigortalının çalışmasından haberdar olduğu ve artık hizmet tespiti davası için hak düşürücü sürenin varlığından söz edilemeyeceği kabul edilmektedir.

16. Diğer taraftan, Kurum tarafından yapılan bir tespit olmasında hâlinde de aynı sonuca ulaşılmaktadır. Bu kabulün temelinde yatan neden; hiç bildirim yapılmayan sigortalılarla, kısmi bildirim yapılan sigortalıların aynı hukuksal statüye tâbi tutulmalarının hukuka ve hakkaniyete aykırı olacağına düşünülmesidir.

17. Somut olayda 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasında davalı işverene ait işyerinden davacı adına hizmet bildirim yapıldığı ancak ihtilafli dönem olan 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında Kuruma yapılmış bildirim bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda davacının 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasında Kuruma bildirilen hizmetleri nedeniyle dava konusu dönem ile birlikte birleşen blok çalışmalarının bulunması hâlinde davanın yasal dayanağını oluşturan ve 5510 sayılı Kanun'un 86'ncı maddesi ile koşut düzenleme içeren 506 sayılı Kanun'un 79 uncu maddesinde düzenlenen hak düşürücü sürenin dolduğundan söz etmek mümkün değildir.

18. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 20.01.2022 tarihli ve 2019/(21)10-766 Esas, 2022/31 Karar, 15.06.2021 tarihli ve 2017/10(21)-2230 Esas, 2021/755 Karar, 09.07.2020 tarihli ve 2016/10-2343 Esas, 2020/560 Karar ile 18.04.2019 tarihli ve 2015/10-3515 Esas, 2019/481 Karar sayılı kararları da aynı doğrultudadır.

19. Bu itibarla direnme kararı usul ve yasaya uygun olup bozma nedenine göre incelenmeyen davanın esasına ilişkin temyiz itirazlarının incelemesi dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerektiği görüşünde olduğumuzdan sayın çoğunluğun bozma düşüncesine katılamıyoruz.

1. Uyuşmazlık Konusu Olay

İnceleme konusu yapılan karara konu olayda; davacı işçi, davalıya ait avukatlık bürosunda 01.04.1999 tarihinde çalışmaya başlamasına karşın; çalışmalarının 23.04.2000 tarihine kadar olan kısmının Sosyal Güvenlik Kurumu'na (Kurum) bildirilmediğini, 01.04.1999 tarihinde başlayan çalışmasının işe girişinin yapıldığı 24.04.2000 tarihine kadar ve sonrasında aralıksız devam ettiğini ve dava konusu edilen dönem yönünden hak düşürücü sürenin geçmediğini ileri sürerek 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında çalıştığının tespitine karar verilmesi amacıyla hizmet tespit davası açmıştır.

Davalı işveren ise davacının ilk sigorta girişinin yapıldığı 24.04.2000 tarihinden önce dava dilekçesinde belirtilmiş olan 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında kendisine ait işyerinde kesintisiz olarak çalıştığını ve buna herhangi bir itirazının olmadığını beyan etmiştir. Davada Fer'i müdahil Kurum vekili ise, davanın hak düşürücü süre içerisinde açılmadığını, davacının çalıştığını iddia ettiği dönemde bordrolarda isminin bulunmadığını ve fiilî çalışma olgusunun kuşkuyla yer verilmeyecek şekilde ispat edilmesi gerektiğini belirterek davanın reddini savunmuştur.

2. Yargı Organlarının Kararları

2.1. Yerel Mahkeme Kararı

İş mahkemesinde yapılan yargılama sonucunda; Kuruma bildirim yapıldığı tarihten önceki çalışmaların bildirgenin verildiği tarihi de kapsar şekilde kesintisiz devam etmesi (blok

çalışma) sebebiyle hak düşürücü süreden söz edilemeyeceği, davacının uyuşmazlık konusu dönemde herhangi bir işyerinden çalışmasının veya sigortalılığının bulunmadığının tanık beyanlarıyla da doğrulandığı gerekçesiyle davanın kabulüne ve davacının davalıya ait iş yerinde 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında çalıştığının tespitine karar verilmiştir. Yerel mahkemenin kararına karşı fer'î müdahil Kurum vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

2.2. Bursa Bölge Adliye Mahkemesi Kararı

Bursa Bölge Adliye Mahkemesi, yerel mahkeme gibi düşünerek aynı gerekçelerle hak düşürücü sürenin geçmediği sonucuna vararak, istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesinin kararı fer'î müdahil Kurum tarafından temyiz edilmiştir.

2.3. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi Kararı

Özel daire, Hizmet tespit davasının tespiti istenen hizmetin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içinde açılması gerektiğini, Kuruma bildirim yapıldığı tarihten önceki çalışmaların, bildirgelerin verildiği tarihi de kapsar biçimde kesintisiz devam etmiş olması hâlinde, Kuruma bildirilmeyen çalışma süresi bakımından hak düşürücü sürenin, kesintisiz olarak geçen çalışmaların sona erdiği yılın sonundan itibaren başlatılması gerektiğini, davacının davalı işyerinden Kuruma bildirimlerinin 03.05.2000 tarihinde sona erdiğini, davanın ise 05.11.2020 tarihinde açıldığını belirterek davacının talebinin 5 yıllık hak düşürücü süreye uğradığını belirterek, Bursa Bölge Adliye Mahkemesinin istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin kararının kaldırılarak, İlk Derece Mahkemesince verilen hüküm bozulmasına oy çokluğu ile karar vermiştir.

2.4. Yerel Mahkemenin Direnme Kararı

Uyuşmazlığın yeniden yerel mahkemeye gelmesi üzerine iş mahkemesi, sigortalının hizmet süresinin başlangıçtaki bir bölümünün Kuruma bildirilmeyerek sonrasının bildirilmesi ve Kuruma bildirim yapıldığı tarihten önceki çalışmaların bildirgelerin verildiği tarihi de kapsar şekilde kesintisiz devam etmiş olması hâlinde hak düşürücü süreden söz edilemeyeceği, zira bildirim yapılarak Kurumun haberdar edilmesi hâlinde gerekli denetimleri yaparak sigortalının hizmetlerinin eksiksiz bildirilmesini sağlamanın Kurumun sorumluluğunda olduğu gerekçesiyle direnme kararı vermiştir.

2.5. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı

Yerel mahkemenin direnme kararı vermesi üzerine dosya önüne gelen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu; hizmet tespit davalarında getirilen 5 yıllık sürenin hak düşürücü süre olduğunu, aylık sigorta primleri bildirgesi, dört aylık sigorta primleri bordrosu Kuruma verilmişse veya çalışmanın varlığı yönünde sigorta müfettişince herhangi bir tespit yapılmışsa artık hak düşürücü süreden söz edilemeyeceğini, sigortalının hizmet süresinin başlangıçtaki bir bölümünün Kuruma bildirilmeyerek sonrasının bildirilmesi ve bildirilmeyen dönem ile bildirilen dönemi de kapsar şekilde çalışmaların kesintisiz devam etmesi hâlinde, Kuruma bildirilmeyen çalışma süresi yönünden hak düşürücü sürenin hesaplanmasında, bildirim dışı tutulan sürenin sonu değil, kesintisiz olarak geçen çalışmaların sona erdiği yılın sonunun hak düşürücü sürenin başlangıcı olduğunu, blok çalışma olsa bile bildirim öncesi çalışma dönemi yönünden hak düşürücü sürenin işlemeyeceğini kabul etmenin Kanun'daki açık düzenlemeye uygun olmayacağı gibi hak düşürücü süreyi de işlevsiz kılacağını, somut uyuşmazlıkta çalışmanın geçtiği dönemin sonundan itibaren 5 yıllık hak düşürücü sürede davanın açılmaması sebebiyle hak düşürücü sürenin geçtiğini belirterek, direnme kararının oy çokluğu ile bozulması yönünde kesin karar vermiştir.

3. Çözülmesi Gerekli Hukukî Sorun

İnceleme konusu yaptığımız karara konu olayda çözülmesi gereken hukukî sorun; davacının 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında gerçekleşen ve Kuruma bildirilmeyen hizmetlerin tespiti bakımından 24.04.2000-03.05.2000 tarihleri arasında Kuruma yapılan bildirimlerinin hak düşürücü sürenin oluşmasına engel olup olmadığı; eğer engel olmayacağı sonucuna ulaşırsa bu ihtimalde davacının talebi yönünden hak düşürücü sürenin geçip geçmediği noktasında toplanmaktadır.

4. Sigortalılık Niteliğinin Kazanılması, Kuruma Bildirim ve Hizmet Tespit Davası

4.1. Genel Olarak

Bilindiği üzere kayıt dışı istihdamın sonucu olarak; işverenler çalıştırdıkları işçileri Kuruma bildirmemekte veya eksik bildirim yoluna gidebilmektedirler. İşte sigortalılığı bildirilmeyen veya eksik bildirilen prim ödeme gün sayılarının ya da eksik bildirilen prime esas kazanç tutarlarının tespitine ilişkin uyuşmazlıklar (hizmet tespit davaları) yargıya taşınmaktadır.

İnceleme konusu yaptığımız somut uyuşmazlığa uygulanacak kanunun tespiti gerekir. 5510 sayılı Kanunun geçici 7. maddesine göre, “Bu Kanunun yürürlük tarihine kadar 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı kanunlar ile 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesine göre sandıklara tabi sigortalılık başlangıçları ile hizmet süreleri, fiilî hizmet süresi zammı, itibarî hizmet süreleri, borçlandırılan ve ihya edilen süreler ve sigortalılık süreleri tabi oldukları kanun hükümlerine göre değerlendirilir”. Anılan hüküm dikkate alındığında, somut uyuşmazlıkta hizmet tespiti istenilen dönem (01.04.1999-23.04.2000) 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 01.10.2008 tarihi öncesine denk geldiğinden, aşağıda yapacağımız açıklamalarda mülga 506 sayılı Kanun esas alınacaktır. Bununla birlikte yeri geldikçe 5510 sayılı Kanun hükümlerine de değinilecektir.

4.2. Sigortalılık Niteliğinin Kazanılması

Sigortalılık niteliğinin kazanılabilmesi için; çalışma ilişkisinin kural olarak iş sözleşmesine² dayanması, işin işverene ait işyerinde yapılması ve çalışanın 506 sayılı Kanun’un 3’ncü maddesinde (5510 sayılı Kanunun 6. maddesi) belirtilenler arasında olmaması gerekir. Anılan Kanuna göre, “Bir hizmet akdine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılanlar bu kanuna göre sigortalı sayılırlar” (506 sK m. 2/1). Benzer düzenleme 5510 sayılı Kanunda da yer almıştır. Buna göre; “Bu Kanunun kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulaması bakımından; a) Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar... sigortalı sayılırlar” (m. 4/1). Sigortalılık niteliğinin kazanılmasında bu koşulların tümünün aynı anda gerçekleşmesi zorunludur³. Koşullardan birinin eksik olması hâlinde sigortalılık niteliği kazanılamaz. Bununla birlikte yasal düzenlemelerle istisnalar getirilebilmektedir (Güzel ve diğerleri, 2021: 79).

Sigortalılık niteliğinin kazanılmasında eylemli çalışma olgusu esas alınır. Bu sebeple iş sözleşmesinin yapıldığı tarih değil, fiilen işe başlanılan tarih sigortalılığın başlangıcı sayılır. Bunun sonucu olarak çalışma ilişkisi kurulmadan sigortalı işe giriş bildirgesinin verilmesi sigortalılık niteliğinin kazanılmasını sağlamaz (Sözer, 2023: 59; Şakar, 2011: 122; Alper, 126 ve Uşan, 2009: 119). Ülkemizde sigortasız (kayıt dışı) işçi çalıştırma uygulaması yanında, “hayali sigortalılık” veya “sahte sigortalılık” olgusu da yaygınlık kazanmıştır. Belirtilen uygulamayla fiilen işyerinde çalışılmamasına karşın, bazı kişiler için Kuruma sigortalı işe giriş bildirgesi verilerek sigortalı olarak çalışıyormuş gibi gösterilebilmektedir. Kurum tarafından sahte sigortalılığın tespiti hâlinde sigorta tescil kaydı iptal edilmektedir (Güzel ve diğerleri, 2021: 87).

4.3. Koşulların Varlığı Hâlinde Sigortalılığın Kendiliğinden Oluşması ve Zorunlu Olması

İnceleme konusu yapılan uyuşmazlığa uygulanacak olan 506 sayılı Kanuna göre, “Çalıştırılanlar, işe alınmalarıyla kendiliğinden "sigortalı" olurlar. Sigortalılar ile bunların işverenleri hakkında sigorta hak ve yükümleri sigortalının işe alındığı tarihten başlar. Bu suretle sigortalı olmak hak ve yükümlünden kaçınılamaz ve vazgeçilemez. Sözleşmelere, sosyal sigorta yardım ve yükümlerini azaltmak veya başkasına devretmek yolunda hükümler konulamaz” (m. 6)⁴. Sosyal sigortaların kamusal özelliğinin bir sonucu olarak, sigortalılık ilişkisi kanunda öngörülen koşulların oluşması ile kendiliğinden kurulan bir

² Ancak hemen belirtelim ki, 4857 sayılı İş Kanunu anlamında işçi sayılanlar ile sigortalı kavramı mutlak anlamda özdeş değildir. Bir başka ifadeyle İş Kanunu’na göre işçi sayılan bir kişinin bu kapsamda sigortalı sayılmaması veya işçi sayılmayan bir kişinin sigortalı sayılması mümkündür. Güzel, Okur ve Caniklioğlu, 2021: 78.

³ Yarg. HGK, 26.04.2023, E. 2022/213, K. 2023/356; Yarg. HGK, 24.03.2022, E. 2020/734, K. 2022/383, www.legalbank.net.

⁴ Benzer düzenleme 5510 sayılı Kanunun 92. maddesinde yer almıştır. Anılan hükme göre, “Kısa ve uzun vadeli sigorta kapsamındaki kişilerin sigortalı ve genel sağlık sigortalısı olması, genel sağlık sigortası kapsamındaki kişilerin ise genel sağlık sigortalısı olması zorunludur. Bu Kanunda yer alan sigorta hak ve yükümlülüklerini ortadan kaldırmak, azaltmak, vazgeçmek veya başkasına devretmek için sözleşmelere konulan hükümler geçersizdir” (m. 92/1).

hukukî ilişki olup zorunluluk esasına dayanır, sigorta ilişkisinden kaçınılamaz ve vazgeçilemez⁵ (Tuncay ve Ekmekçi, 2019: 155; Arıcı, 2022: 544; Yürekli, 1997: 861; Özkaraca ve Akkaya, 2022: 51; Atalı, 2014: 634). Sigortalılık ilişkisi sadece bir hak değil aynı zamanda bir yükümlülüktür (Ermumcu, 2021: 902)⁶. İşçiler bakımından sosyal sigorta ilişkisi iş sözleşmesi ile işe alındıklarında ve çalışmaya başladıkları anda kanun gereği kendiliğinden kurulur (Arıcı, 2022: 285; Özkaraca ve Akkaya, 2022: 51). Zorunluluk ilkesinin bir sonucu olarak, çalışan işçinin muvafakati ile de olsa, kişinin sigortasız çalıştırılması mümkün değildir.

4.4. Sigortalının Kuruma Bildirimi

Koşulların varlığı hâlinde sigortalılık niteliğinin kendiliğinden oluşmasının ve zorunlu olmasının bir sonucu olarak, işçinin sigortalılığının başlaması için herhangi bir işlem yapılması gerekmez. Kişinin Kuruma bildirimini yeni bir hukukî statü oluşturmaz, sadece mevcut olgunun tescilini sağlar (Sözer, 2023: 59; Yürekli, 1997: 853; Yılmaz, 2016: 22). Bir başka ifadeyle Kuruma yapılan bildirim kurucu değil, bildirici bir nitelik taşır (Kılınç, 2022: 142). Bununla birlikte uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan yardımlar ile primler arasında sıkı bir bağlantı vardır. Bazı sigortalılık haklarının doğumu için belli bir prim gün sayısı arandığı gibi, sigortalıya bağlanacak gelir veya aylığın tespiti bakımından, prim gün sayısı ve prime esas kazanç miktarının bilinmesi gerekir. Bu sebeple kayıt dışı çalıştırmalar sigortalının ve bazen hak sahiplerinin hak kaybına uğramalarına neden olmaktadır (Güzel ve diğerleri, 2021: 293; Sözer, 2023: 59; Yürekli, 1997: 853). Şu hâlde sigortalı veya hak sahiplerinin bazı sosyal sigorta yardımlarından yararlanabilmeleri ve yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için sigortalının Kuruma bildirilmesi ve belli süre prim ödenmiş olması gerekir (Yıldız, 2021: 36)⁷. Böylece Kurumun durumdan haberdar olması, çalışanın kayıt altına alınması sonucunda kişilerin ileride hak kayıplarına ve Kurumun da prim kaybına uğraması önlenmiş olur (Güzel ve diğerleri, 2021: 293). Aksi takdirde çok önemli bir sorun olan kayıt dışı istihdam olgusu gündeme gelir.

4.5. Kayıt Dışı Çalıştırma Hâlinde Sigortalılığın Tespiti

Sigortalı olarak bildirilmesi gereken kişilerin kayıt dışı istihdamı ülkemiz ekonomisi ve sosyal güvenlik sistemimizin en önemli sorunlarından biridir (Tuncay ve Ekmekçi, 2019: 273). Bazı işverenler vergi ve sigorta primi ödememek için çalıştırdıkları işçileri Kuruma bildirmemekte ve kayıt dışı istihdam yolunu seçmektedirler⁸. Fiilen çalıştığı hâlde Kuruma bildirilmeyen işçinin hizmetlerinin sosyal güvenlik bakımından değerlendirilebilmesi için durumun Kurumca tespiti veya işçinin mahkemeden alacağı karar ile sigortalı hizmetin hükmen tespiti gerekir.

4.5.1. Sigortalı Çalışmanın Kurumca Tespiti

Kurum tarafından işyerinde yapılan denetimlerde sigortasız çalıştığı görülen kişiler tutanak altına alınırlar (fiilen tespit). Buna karşılık fiilen çalıştığı tespit edilemeyen kişilerin işyeri kayıt ve belgeleri üzerinde yapılacak inceleme sonunda, çalıştığı belirlenmesi hâlinde kayden tespiti yoluna gidilir (Güzel ve diğerleri, 2021: 167-168; Şakar, 2011: 139; Sözer, 2023: 174). 506 sayılı Kanuna göre, “Fiilen veya iş yeri kayıtlarından tespit edilecek her türlü bilgiden ya da kamu kuruluşları tarafından düzenlenen belge veya alınan bilgilerden çalıştığı tespit edilen sigortalılara ait olup, bu Kanun uyarınca

⁵ “Sigortalı olmak, kamu düzenine ilişkin, kişiye bağlı, vazgeçilemez ve kaçınılamaz hak ve yükümlülük doğuran bir hukuksal statü meydana getirmektedir. Kişilerin ve sosyal güvenlik kuruluşlarının bu statünün oluşumundaki rolü, yenilik doğurucu ve iradi bir durum değil, kanun gereği kendiliğinden oluşan statüyü belirlemekten ibarettir. Dolayısıyla, sosyal güvenlik hakkından HMK. 307. (HUMK. 91.) maddesi kapsamında feragat olanaksızdır ve açılan sigortalılığın ve sigortalı hizmetlerin tespitine ilişkin davadan da vazgeçilemez”, Yarg. 10. HD, 12.04.2017, E. 2017/1714, K. 2017/3190, www.legalbank.net.

⁶ “Sigortalı olmak, kişi bakımından salt bir hak değil, aynı zamanda bir yükümlülüktür ve bu nedenle, kişinin isteğine, ediminin sosyal, toplumsal, etik niteliğine bırakılmamıştır. Bir başka anlatımla, kişi, yasanın sigortalı sayılmak için belirlediği duruma dahil olmakla kendiliğinden sigortalı olacaktır. Yapılmakta olan işin toplumsal boyutu, sosyal güvenlik ile ulaşılmaya çalışılan evrensel amacın gözardı edilmesine yol açacak gerekçelere dayanak yapılamaz”, Yarg. HGK, 02.02.2005, E. 2004/10-737, K. 2005/26, www.legalbank.net.

⁷ “Sigortalıların bazı haklardan yararlanmaları öncelikle Kuruma bildirimleri, belirli süre prim ödemiş olmaları ve Kanunun gerektirdiği bilgilerin açık bir şekilde bilinmesi koşullarına bağlıdır. Anılan bilgi ve belgelerin Kuruma ulaştırılmaması veya eksik ulaştırılması hâlinde ise bildirim (kaçak) çalıştırma olgusu ortaya çıkacaktır”, Yarg. HGK, 28.04.2022, E. 2019/767, K. 2022/631, www.legalbank.net.

⁸ “Bu durum, prim ve gelir vergisi ödememek için işverenlerce sıklıkla başvuru bir yol olup, ülkenin gerçeklerinden biridir. İşte bu noktada işçinin birtakım kanuni haklarından yararlanabilmesi için sigortalı hizmetinin tespitini istemesi gereği ortaya çıkmaktadır”, Yarg. HGK, 30.05.2018, E. 2015/1307, K. 2018/1154; Yarg. HGK, 25.09.2013, E. 2013/21-182, K. 2013/1401, www.legalbank.net.

Kuruma verilmesi gereken belgelerin yapılan tebligata rağmen bir ay içinde verilmemesi veya noksan verilmesi hâlinde, bu belgeler Kurumca re'sen düzenlenir ve muhteviyatı sigorta primleri Kurumca tespit edilerek işverene tebliğ edilir” (79/7)⁹.

Kayıt dışı çalışmanın bu şekilde Kurumca tespiti hâlinde, sigortalıların geriye yönelik hizmetlerinin veya prime esas kazançlarının, en fazla tespit yapıldığı tarihten geriye doğru bir yıllık süreye ilişkin kısmı dikkate alınır (5510 sK m. 86/8). Geriye doğru tespit sadece bir yıllık sürenin dikkate alınacağına Kanunda öngörülmesi öğretide haklı olarak eleştirilmektedir. Çünkü yapılan düzenlemenin amacı kayıt dışı çalışmayı önlemek olduğuna göre, sigortalılığı Kurumca tespit edilenlerin çalışmaya başladıkları tarihten, tespit yapıldığı tarihe kadar geçen tüm sürenin sigortalı hizmet olarak kabul edilmesi gerekir (Güzel ve diğerleri, 2021: 292; Sözer, 2023: 175; Aydın, 2016: 155; Özkaraca ve Akkaya, 2022: 52). Kurumun bu şekilde re'sen belge düzenleyebilmesi için fiilen çalışmış olan sigortalının ismen belirlenmiş olması gerekir (Güzel ve diğerleri, 2021: 292; Aydın, 2016: 155).

4.5.2. Sigortalı Çalışmanın Hükmen Tespiti (Hizmet Tespit Davası)

4.5.2.1. Genel Olarak

İşverenin çalıştırdığı sigortalıları Kuruma bildirmemesi veya eksik bildirmesi hâlinde sosyal güvenlik hak ve çıkarlarını korumak amacıyla yıllar sonra da olsa yargıya başvurmak suretiyle sigortalılık hizmetlerinin tespiti imkânı tanınmıştır. Buna “sigortalılığın hükmen tespiti” veya “sigortalılığın yargı kararıyla tespiti” denilmektedir (Tuncay ve Ekmekçi, 2019: 274; Saraç, 2010: 453). Kuruma bildirilmeyen sigortalının işveren aleyhine açacağı bu dava olumlu tespit davası niteliğindedir (Yılmaz, 2012: 40; Özekes, 2004: 1389; Güzel ve diğerleri, 2021: 295; Tuncay ve Ekmekçi, 2019: 274; Saraç, 2010: 454; Atalı, 2014: 633). 506 sayılı Kanuna göre, “Yönetmelikle tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar, çalıştıklarını hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içerisinde mahkemeye başvurarak alacakları ilam ile ispatlayabilirlerse, bunların mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları ile prim ödeme gün sayıları nazara alınır (m. 79/10)¹⁰.

Hizmet tespit davası işveren aleyhine açılır (Güzel ve diğerleri, 2021: 303; Yürekli, 1997: 861). Bununla birlikte Yargıtay öteden beri, tespit davasının kabulü hâlinde ilam doğrultusunda primlerin tahsili gerekeceğinden Kurumun da davalı olarak gösterilmesini aramaktaydı¹¹. Ancak her yıl açılan binlerce hizmet tespit davasının sigortalı lehine sonuçlanması ihtimalinde, Kurum büyük bir yargılama gideri ödemek zorunda kalmaktaydı (Güzel ve diğerleri, 2021: 304; Şakar, 2011: 142; Öztürk, 2010: 1028; Kılınç, 2022: 146). İş Mahkemeleri Kanununda yapılan değişikliklerle Kurum davalı olmaktan çıkarılmıştır. Anılan Kanuna göre, “Hizmet akdine tabi çalışmaları nedeniyle zorunlu sigortalılık sürelerinin tespiti talebi ile işveren aleyhine açılan davalarda, dava Kuruma resen ihbar edilir. İhbar üzerine davaya davalı yanında fer’i müdahil olarak katılan Kurum, yanında katıldığı taraf başvurmasa dahi kanun yoluna başvurabilir. Kurum, yargılama sonucu verilecek kararı kesinleştikten sonra uygulamakla yükümlüdür” (m. 4/2). İş Mahkemeleri Kanunundaki düzenlemeyle Kurumun hizmet tespit davalarına fer’i müdahil¹² olarak katılması ve verilen karara karşı kanun yoluna başvurusu mümkün hâle gelmiştir (Güzel ve diğerleri, 2021: 304; Arıcı, 2022: 546).

⁹ Benzer düzenleme 5510 sayılı Kanunun 86/7. maddesinde yer almıştır.

¹⁰ Sigortalı hizmetlerin hükmen tespitine ilişkin benzer hüküm 5510 sayılı Kanunun 86/9. maddesinde yer almıştır. Anılan hükme göre; “Aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar, çalıştıklarını hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak beş yıl içerisinde iş mahkemesine başvurarak, alacakları ilâm ile ispatlayabilirlerse, bunların mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları ile prim ödeme gün sayıları dikkate alınır.”

¹¹ “Davanın açılması ile Sosyal Güvenlik Kurumu (Devredilen Sigortalar Kurumu) bir çalışma ilişkisinden haberdar olacak, gerektiğinde müfettiş incelemesi yaparak resen prim tahakkuk ettirip, tahsil edecektir. Dolayısıyla, hizmet tespiti davaları kurumun hak alanını da doğrudan ilgilendirmektedir. Bu yüzden Kurumun sonucunda alınacak ilamı infaz edeceği ve hak alanını ilgilendiren bir davada taraf olması doğaldır”, Yarg. HGK, 24.06.2009, E. 2009/21-249, K. 2009/291, www.legalbank.net.

¹² Kurumun davaya fer’i müdahil olarak katılması ve bunun eleştirisi için bkz. (Aydın, 2016: 168-169). Öğretide ayrıca Atalı Kurumun davaya fer’i müdahil olarak katılmasını, “Kurum’un, hizmet tespit davasında, fer’i müdahil sıfatıyla davalı işveren yanında yer alması, ona, Kurum’un ve işçinin hukuki yararının korunmasına hizmet için elverişli bir konum sağlamadığı gibi, sosyal güvenlik hakkının niteliği ve bundaki kamu yararı gözetildiğinde, Kurum’un usul işlemlerini yapabilmek bakımından,

4.5.2.2. Dava Açma Koşulları

Hizmet tespit davasının ilk şartı, tespiti istenen sürelerde davacının işçi statüsünde çalışmış olmasıdır. Anılan sürelerin fiilen çalışılarak geçirilmiş olması veya çalışılmış sayılması da şarttır. Ayrıca tespiti istenen sürelerin başka bir işyerinde geçen sigortalılık süreleriyle de çakışmaması gereklidir. Şüphesiz işçi farklı işveren yanında kısmi süreli çalışmışsa bu durumda sürelerin çakışması bir engel oluşturmaz (Tuncay ve Ekmekçi, 2019: 274-275; Yürekli, 1997: 862; Yılmaz, 2016: 11).

Davanın açılmasının ikinci şartı; kanun gereği Kuruma verilmesi gereken belgelerin (sigortalı işe giriş bildirgesi ve aylık prim ve hizmet belgesi) verilmemiş olması veya kayıt dışı çalışma olgusunun Kurumca tespit edilmemiş olmasıdır (Tuncay ve Ekmekçi, 2019: 276; Yürekli, 1997: 855; Duran, 2007: 175)¹³. Şu hâlde işveren sigortalı işe giriş bildirgesi vermiş ise Kurumun işçinin çalışmasından haberdar olduğu ve hizmet tespit davası için hak düşürücü sürenin varlığından söz edilemeyeceği açıktır (Sözer, 2023: 492; Şakar, 2011: 141).

4.5.2.3. Dava Açma Süresi

Hizmet tespit davasında, dava açma süresi 5 yıl olarak belirlenmiştir (506 sK m. 79/10; 5510 sK m. 86/9). Belirtelim ki, sigortalı çalışırken de hizmetlerin tespiti amacıyla dava açmasına hukuken bir engel bulunmamaktadır (Aydın, 2016: 161; Yılmaz, 2016: 13). Bununla birlikte dava açma sürenin başlangıcının hizmetlerin geçtiği yılın sonundan itibaren başlatılmış olması isabetlidir. Zira çalışma ilişkisi devam ederken işçinin işten atılma korkusu ve başka endişelerle dava yoluna gidebilmesi güçtür (Arıcı, 2022: 544; Tuncay ve Ekmekçi, 2019: 278; Erbaş, 2004:1). Beş yıllık süre öğretide bizim de katıldığımız çoğunluk görüşü ve Yargıtayın son yıllarda istikrar kazanmış içtihatlarına göre¹⁴ hak düşürücü süre niteliğindedir (Tuncay ve Ekmekçi, 2019: 278; Şakar, 2011: 141; Korkusuz ve Uğur 2022: 364; Uşan, 2009: 163; Aydın, 2016: 170; Saraç, 2010: 466; Özkara ve Akkaya, 2022: 58; Yılmaz, 2016: 14; Kılınc, 2022: 152)¹⁵. Hak düşürücü sürenin durması veya kesilmesi söz konusu olmaz (Şakar, 2011: 141; Uşan, 2009: 163; Yılmaz, 2016: 14; Öztürk, 2010: 80). Ayrıca hak düşürücü sürenin itiraz olması sebebiyle sürenin geçip geçmediği hâkim tarafından re'sen dikkate alınır (Yılmaz, 2016: 12; Duran, 2007: 176; Öztürk, 2010: 80). Önemle belirtelim ki 5 yıllık süre davanın açılacağı süredir. Yoksa hizmetlerin geçtiği yılın sonundan önceki geriye doğru 5 yıllık süre değildir (Güzel ve diğerleri, 2021: 298). Bir başka ifadeyle, davanın süresinde açılması kaydıyla, hizmetlerin sona erdiği tarihten önceki tüm çalışılan süreler (beş yıl sınırı olmaksızın) mahkeme kararı ile sigortalı hizmetten sayılabilecektir.

Öğretide bir görüşe göre, sigortalının ölümü hâlinde, geride kalanlar açısından hak düşürücü sürenin başlangıcı, sigortalının hayatta iken dava açma süresini kaçırmaması kaydıyla ölüm tarihidir (Güzel ve diğerleri, 2021: 298; Sözer, 2023: 494; Korkusuz ve Uğur 2022: 366). Bizim de katıldığımız bir başka görüşe göre ise, hak düşürücü süre olan dava açma süresi, sigortalının ölümü ile kesilmez. Bu sebeple hak sahiplerinin, ölen sigortalının sahip olduğu kalan dava açma süresi içinde dava açmaları gerekir (Özkara ve Akkaya, 2022: 69).

4.5.2.4. Mahkeme İlamının Sonuçları

Hizmet tespit davasının sigortalı lehine sonuçlanması hâlinde, mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları ile prim ödeme gün sayıları dikkate alınır (506 sK m. 79/10; 5510 sK m. 89/6). Bunun sonucunda Kurum, mahkeme ilamı doğrultusunda işverenden tespit edilen döneme ilişkin primleri işveren ve sigorta payı dahil olmak üzere gecikme zammı ve faiziyle birlikte tahsil eder ve işveren

davadaki menfaati bununla tamamen zıt olan işverene tâbi kılınması tam bir tezat oluşturmaktadır" (Atalı, 2014: 647) sözleriyle eleştirmektedir.

¹³ "Yönetmelikte sayılan bu belgelerden birisinin dahi verilmiş olması halinde artık Kanun'un 79/10 (eski 8) maddesinde yer alan hak düşürücü süreden söz edilemez. Yargıtay uygulamasında anılan maddenin yorumu geniş tutulmakta; eğer sayılan belgelerden birisi işveren tarafından verilmişse burada Kurumun işçinin çalışmasından haberdar olduğu ve artık hizmet tespiti davası için hak düşürücü sürenin varlığından söz edilemeyeceği kabul edilmektedir", Yarg. HGK, 15.06.2021, E. 2017/2230, K. 2021/755, www.legalbank.net.

¹⁴ Yarg. HGK, 24.03.2022, E. 2020/734, K. 2022/383; Yarg. HGK, 02.07.2019, E. 2016/917, K. 2019/833, www.legalbank.net.

¹⁵ Öğretide Kuruma bildirilmemiş sigortalıların korunması amacından hareketle beş yıllık sürenin zamanaşımı süresi olduğu yönünde, (Güzel ve diğerleri, 2021: 297; Yürekli, 1997: 857; Öztürk, 1998: 6). Öte yandan Sözer'e göre "Mülkiyet benzeri bir nitelik taşıyan sosyal güvenlik hakkının, yasada açık hüküm olmamasına karşı, hak düşümü süresine tabi tutulması çalışanların yeterli korumadan mahrum bırakılması sonucunu doğurmaktadır". Sözer, 2023: 491.

hakkında idari para cezası uygular. İşverenin sigortalı prim payı oranında sigortalıya rücu hakkı vardır (Güzel ve diğerleri, 2021: 314; Sözer, 2023: 494; Arıcı, 2022: 546; Saraç, 2010: 484-486)¹⁶.

Hizmet tespit davasının sonuçlarının uygulanabilmesi için kararda belirtilen döneme ilişkin primlerin tahsil edilmiş olması şart değildir. Zira ödenmeyen primlerin takip ve tahsilinden Kurum sorumludur. Bunun olumsuz sonuçları sigortalıya yüklenemez (Sözer, 2023: 494; Şakar, 2011: 143; Caniklioğlu, 2014: 442). Yargıtay içtihatları da bu yöndedir¹⁷.

5. Kararın İncelenmesi

Davacı işçi, davalıya ait işyerinde 01.04.1999 tarihinde çalışmaya başladığını, çalışmalarının 23.04.2000 tarihine kadar olan kısmının Kuruma bildirilmediğini, 01.04.1999 tarihinde başlayan çalışmalarının işe girişinin yapıldığı ve 24.04.2000 tarihine kadar ve sonrasında aralıksız devam ettiğini ileri sürerek 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında çalıştığının tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

Davanın açılması üzerine davalı taraf, davacının 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında kendisine ait işyerinde kesintisiz çalıştığını ve herhangi bir itirazının olmadığını beyan etmiştir. Hemen belirtelim ki, hizmet tespit davaları kamu düzenine ilişkin olup davaya son veren taraf işlemleri (feragat, sulh ve kabul) bu davada geçerli değildir. Diğer bir ifadeyle, davalı tarafın davayı kabul etmesi mahkemeyi bağlayıcı değildir (Arap, 2011: 2490, 2505). Zira, sigortalılık ilişkisi kamu düzenini ilgilendirdiği için re'sen araştırma ilkesi geçerlidir. Mahkemenin bu hususu hassasiyetle ele alması ve tarafların delilleriyle bağlı kalmaksızın gerçek durumu tespit etmesi gerekir (Korkusuz ve Uğur 2022: 364; Uşan, 2009: 164). Nitekim Yargıtay, davanın niteliği kamu düzenini ilgilendirdiği ve bu sebeple özel bir duyarlılık ve özenle yürütülmesi gerektiğini belirterek, “Çalışma olgusu her türlü delille ispat kazanabilirse de çalışmanın konusu niteliği başlangıç ve bitiş tarihleri hususlarında tanık sözleri değerlendirilmeli, dinlenen tanıkların davacıyla aynı dönemlerde işyerinde çalışmış ve işverenin resmi kayıtlara geçmiş bordro tanıkları yada komşu işverenlerin aynı nitelikte işi yapan ve bordrolarına resmi kayıtlarına geçmiş çalışanlardan seçilmesine özen gösterilmelidir”¹⁸ sonucuna ulaşmıştır.

Yerel mahkeme açılan davayı “...Kuruma bildirim yapıldığı tarihten önceki çalışmaların bildirgenin verildiği tarihi de kapsar şekilde kesintisiz devam etmesi ve blok çalışma iddiası karşısında hak düşürücü süreden söz edilemeyeceği, davacının uyuşmazlık konusu dönemde herhangi bir işyerinden çalışmasının veya sigortalılığının bulunmadığı...” gerekçesiyle kabul etmiştir. Kural olarak uyuşmazlık konusu dönemde işçinin başka bir işyerinde çalışmasının veya sigortalılığının bulunmamasının aranması doğrudur. Buna karşılık, Kuruma bildirilmeyen dönem ve sonrasında bildirgenin verildiği dönemde bir bütün olarak kesintisiz çalışmanın devam ettiği gerekçesiyle hak düşürücü süreden söz edilemeyeceği yönündeki yerel mahkeme görüşü isabetli değildir. Zira, yukarıda da açıklandığı üzere, Yargıtayın yerleşik içtihatlarına göre¹⁹ hak düşürücü süreden söz edilememesi için sigortalının çalışmasından Kurumun haberdar olması gerekir. Bunun içinde kayıt dışı çalışmanın Kurumca tespit edilmiş olması veya sigortalının Kuruma bildirilmiş olması gerekir. Somut olayda uyuşmazlık konusu döneme (01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasındaki dönem) ilişkin bir tespit yoktur.

Yerel mahkeme Kuruma bildirim yapılması üzerine bildirim öncesi dönem bakımından da Kurumun bundan haberdar olması gerektiği varsayımına dayanmaktadır. Bildirim yapıldığı dönem öncesinin araştırılması Kurumdan beklenemez. Çünkü bu yaklaşım tüm bildirimlerde, bildirim öncesi dönemde de sigortalının çalışmasının olup olmadığını Kurumun araştırması gerektiği gibi sorumluluğu Kuruma yüklemektedir. Bunun isabetsiz olduğu açıktır.

İstinaf başvurusu üzerine Bursa Bölge Adliye Mahkemesi de yerel mahkemenin görüşünü benimseyerek kayıt dışı çalıştırılan dönem ile bildirim yapılan dönemde kesintisiz çalışmanın tanık beyanlarıyla anlaşıldığı ve hak düşürücü sürenin geçmediği gerekçesiyle istinaf başvurusunu esastan

¹⁶ Aksı yönde. Aydın, 2016: 171.

¹⁷ “...mahkeme kararıyla tespit edilen günlere ilişkin primleri ödeme yükümünün işverene, tahsil yükümünün kuruma ait olması nedeniyle, tespite konu hizmetlere ilişkin prim borcunun ödenip ödenmediğine bakılmaksızın hizmet tespiti kararıyla kazanılan gün sayısının; hizmet tespitine ilişkin hükmün kesinleşmesinden sonra kurum yönünden bağlayıcılık” kazanır, Yarg. 10. HD, 20.03.2006, E. 2005/12426, K. 2006/2934; Yarg. 10. HD, 01.06.2010, E. 2009/456, K. 2010/7885; Yarg. 10. HD, 26.05.2011, E. 2011/3643, K. 2011/7739, www.legalbank.net.

¹⁸ Yarg. 21. HD, 11.06.2013, E. 2012/4434, K. 2013/12317, www.legalbank.net.

¹⁹ Yarg. HGK, 02.07.2019, E. 2016/1238, K. 2019/834; Yarg. HGK, 20.01.2022, E. 2019/766, K. 2022/31, www.legalbank.net.

reddetmiştir. İş mahkemesi kararına ilişkin değerlendirmemiz istinaf mahkemesi bakımından da geçerlidir.

Temyiz incelemesi yapan Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, uyuşmazlık konusu dönem bakımından 5 yıllık hak düşürücü sürenin blok çalışma sonundan itibaren işleyeceği ve bu sebeple dava açma hakkının hak düşürücü süreye uğradığını belirtmiştir. Yerel mahkemenin direnme kararı vermesi üzerine uyuşmazlık Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun önüne gelmiştir.

Hukuk Genel Kurulu sigortalının kayıt dışı çalıştırılması hâlinde, Kurumca çalışmanın varlığı yönünde bir tespit yapılmamışsa veya Kurum bundan haberdar olmamışsa, çalışmanın geçtiği yılın sonundan itibaren 5 yıllık hak düşürücü sürede hizmet tespit davasının açılması gerektiğini belirtmiştir. Hukuk Genel Kuruluna göre, “Sigortalının Kuruma bildiriminden işe giriş tarihinden sonra yapılması başka bir ifade ile sigortalının hizmet süresinin başlangıçtaki bir bölümünün Kuruma bildirilmeyerek sonrasının bildirilmesi ve bildirim yapılmasından önceki çalışmaların bildirim yapılan çalışma dönemini de kapsar biçimde kesintisiz devam etmiş olması hâlinde Kuruma bildirilmeyen çalışma süresi yönünden hak düşürücü sürenin hesaplanmasında bildirim dışı tutulan sürenin sonu değil, kesintisiz olarak geçen çalışmaların sona erdiği yılın sonu hak düşürücü sürede başlangıç alınmalıdır.” Böylece kayıt dışı çalıştırılan sigortalının mağdur olmaması için hak düşürücü süre, isabetli olarak bildirilmeyen dönem sonundan değil, kesintisiz çalışma süresinin (blok çalışmanın) sona erdiği yılın sonundan itibaren başlatılmıştır. Bununla birlikte Hukuk Genel Kurulu, Kuruma bildirim yapılması veya Kurumca sigortalılığın tespiti hâlinde hak düşürücü süreden söz edilemeyeceği gerekçesinin, bildirim yapılmayan dönem bakımından kabul edilemeyeceği görüşündedir. Hukuk Genel Kuruluna göre, “Sigortalı işe giriş bildirgesi veya Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinde belirtilen diğer belgelerin Kuruma verilmesi ya da sigorta müfettişi tarafından tespit yapılması hâlinde hak düşürücü sürenin işlememe gerekçesi Kurumun sigortalı çalıştırıldığından haberdar olmasıdır. Halbuki blok çalışmanın bildirim öncesi kısmı için bu gerekçe geçerli değildir. Bu nedenle blok çalışmada bildirim öncesi çalışma dönemi yönünden hak düşürücü sürenin işlemeyeceğini kabul etmek Kanun'daki açık düzenlemeye uygun olmayacağı gibi hak düşürücü sürenin işlevsiz hâle gelmesi sonucunu doğuracaktır. Kanun'un açık hükmü karşısında sigortalı lehine yorum ilkesinin uygulanması da mümkün olmayıp bu hâlde bildirim öncesi çalışma süresi bakımından sigortalının sigortalı hizmetlerinin sona ermesinden sonra hak düşürücü süre içinde dava açma hakkı devam etmektedir.”

Konunun daha iyi anlaşılması bakımından tarih vererek belirtmek gerekirse, somut olayda, işçi 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında (bildirilmeyen dönem) çalışmasına karşın Kuruma bildirilmemiştir. Kuruma bildirim 24.04.2000 tarihinde yapılmıştır. 01.04.1999-23.04.2000 tarihleri arasında bildirim yapılmadığına göre, bu tarihler arasında işçinin çalıştığından Kurum haberdar değildir. Bu sebeple hak düşürücü sürenin işletilmesi isabetlidir. Ancak ortada blok çalışma olduğundan dolayı, bildirilmeyen dönemi de kapsar şekilde sigortalının, işyerinde çalışmaya başladığı tarih olan 01.04.1999 tarihinden, sigortalı işten ayrılış bildirgesinin verildiği 03.05.2000 tarihine kadar çalıştığı dikkate alındığında, hak düşürücü sürenin 01.01.2001 tarihinden itibaren başlatılması gerekir. Belirtilen sebeplerle, Hukuk Genel Kurulunun vardığı sonuç bize göre isabetlidir. Şu hâlde bildirilmeyen dönem yönünden blok çalışmanın sona erdiği yılın sonundan itibaren 5 yıllık sürede dava açılmalıdır. Somut uyuşmazlıkta bildirilmeyen döneme ilişkin hizmet tespit davası, kesintisiz çalışmanın sona erdiği yılın sonundan itibaren 5 yıllık hak düşürücü süre geçtikten sonra (05.11.2020 tarihinde) açıldığından talep hak düşürücü süreye uğramıştır.

Sonuç

Sosyal güvenlik hakkı Anayasa'da teminat altına alınan, vazgeçilmesi (Atalı, 2014: 637), feragat edilmesi veya bir başkasına devri mümkün olmayan temel bir insan hakkıdır. Sosyal güvenliğin kamusal niteliği gereği, sosyal sigortalar zorunluluk esasına dayanır ve sigortalılık ilişkisi, işçinin fiilen çalışmaya başlaması ve koşulların oluşması ile kendiliğinden kurulur. İşverenin sigortalı çalışmanı Kuruma bildirmemiş olması bu ilişkinin doğumunu engellemez. Bildirimin yapılması Kurumun bundan haberdar olması ve işverenin birtakım yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini takip noktasında önem taşır. Özellikle uzun vadeli sigorta kollarından yapılacak sigorta yardımlarına hak kazanmada belli bir prim gün sayısı gerektiği gibi, bağlanacak gelir veya aylığın hesaplanması bakımından da prime esas kazanç miktarının bilinmesi icap eder.

Sigortalı olarak çalışanlar, kural olarak, çalışmaya başlatılmadan önce Kuruma bildirilmesi gerekir. İşverenin bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemesi veya sigortalı çalışmaların Kurum tarafından tespit edilememesi hâlinde, çalışılan sürelerin sigortalılık açısından değerlendirilebilmesi için hizmet tespit davası açılabilir. Böylece hizmet tespit davası ile çalıştıkları Kuruma bildirilmeyen veya çalıştıkları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılara sigortalı hizmetlerini tespit ettirme imkânı sağlanmıştır (Şen, 2012: 223).

Hizmet tespit davasının, hizmetlerin geçtiği yılın sonundan itibaren beş yıllık hak düşürücü sürede açılması gerekir. Şüphesiz sigortalı çalışma devam ederken bu davayı açmasına da hukuken bir engel yoktur. Ancak çalışma devam ederken işçinin işini kaybetme korkusu veya işverenle birtakım sorunlar yaşamaktan kaçınması sebebiyle bu yola gitmesi fiilen zordur.

İşçi belli bir süre kayıt dışı çalıştırdıktan sonra, Kuruma sigortalı işe giriş bildirgesi verilmesi hâlinde, çalışma kesintisiz devam ediyorsa (blok çalışma), bildirim yapılmayan dönem ve bildirilen dönem şeklinde iki ayrı çalışma dönemi söz konusu olacaktır. Yargıtayın yerleşik içtihatları gereği Kuruma bildirim yapılmışsa veya Kurumca sigortalının çalıştığı tespit edilmişse hak düşürücü süre işlemez. Bununla birlikte, Kuruma yapılan bildirim sonuçlarını (hak düşürücü sürenin işlememesini) bildirilmeyen döneme teşmil etme imkânı yoktur. Aksi halde, tüm bildirimlerde, Kurumun bildirim öncesinde sigortalının kayıt dışı çalıştırılıp çalıştırılmadığını araştırması gerektiğini kabul zorunluluğu doğar. Bu sebeple Hukuk Genel Kurulu'nun blok çalışma olsa bile bildirim öncesi çalışma dönemi bakımından hak düşürücü sürenin işlemeye devam edeceğini, bununla birlikte hak düşürücü sürenin bildirim dışı tutulan sürenin sonundan değil, kesintisiz olarak geçen çalışmaların sona erdiği yılın sonunun itibaren başlayacağı yönündeki görüşünü yerinde ve isabetli bulmaktayız.

Kaynakça

- Alper, Y. (2020). Sosyal sigortalar hukuku, 11. Baskı. Bursa: Dora Yayınları.
- Arap, E. (2011). Hüküm verilmeksizin davanın sona ermesi halleri ve söz konusu hallerin hizmet tespiti davaları bakımından değerlendirilmesi. (Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, C. 3). İstanbul.
- Arıcı, K. (2022). Türk sosyal güvenlik hukuku. 2. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Atalı, M. (2014). Hizmet tespit davasının sosyal güvenlik kurumuna ihbarı. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan), C. 16, 631-652.
- Aydın, U. (2016). Sosyal güvenlik hukukunda hizmet tespiti davaları. emeğin hukuku kurultayı-2. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.
- Caniklioğlu, N. (2014). Sosyal sigortaların genel hükümleri ve türleri açısından yargıtayın 2012 yılı kararlarının değerlendirilmesi. Ankara.
- Duran, A. (2007). 506 sayılı sosyal sigortalar kanunu'nun 79/10 maddesi gereğince açılan hizmet tespiti davalarının yasa hükümleri ve yargı uygulamaları yönünden incelenmesi. Sicil İHD, 2(6), 171-184.
- Erbaş, C. (2004). Hizmet aktiyle çalışanların sosyal sigortalar kurumuna bildirilmeyen sürelerine ilişkin tespit davaları ve yargılama süreci. Kamu-İş, 7(3), 1-16.
- Ermumcu, S. (2021). Sosyal güvenlik hukuku açısından hizmet tespitinde prime esas kazançların ispatı. Çalışma ve Toplum, 2(69), 899-928.
- Güzel, A., Okur, A. R. ve Caniklioğlu, N. (2021). Sosyal güvenlik hukuku. Yenilenmiş 19. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.
- Kılınç, B. (2022). Sigortalılık başlangıç tarihinin tespiti davası. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 13(49), 141-164.
- Korkusuz, M. R. ve Uğur, S. (2022). Sosyal güvenlik hukuku, 8. Baskı. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Özekes, M. (2004). Medeni Usul hukuku bakımından hizmet tespit ve işçilik haklarına ilişkin davaların birlikte açılması. Legal İSGHD, 1(4), 1384-1396.
- Özkaraca, E. ve Akkaya, M. (2022). Hak sahiplerinin hizmet tespit davası açma süresi. Sicil İHD, 48, 50-73.
- Öztürk, M. (2010). Hizmet tespiti davalarında kurumun dava ehliyeti üzerine düşünceler. Legal İSGHD, 7(27), 1025-1032.
- Öztürk, Ö. (1998). Sigortalı hizmetin tespiti. Çimento İşveren, 1(12), 1-9.
- Öztürk, M.N. (2010). Hizmet tespiti davalarında kesintili çalışma olgusu ve hak düşürücü süre. İzmir Barosu Dergisi, 75(3), 79-84.
- Saraç, C. (2010). Sigortalı hizmetlerin hükmen tespiti. (Osman Güven Çankaya'ya Armağan). Ankara.
- Sözer, A.N. (2023). Türk sosyal sigortalar hukuku, Güncellenmiş 6. Baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
- Şakar, M. (2011). Sosyal sigortalar uygulaması, Yenilenmiş 10. Baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
- Şen, M. (2012). Hizmet tespiti davalarında asıl işverenin taraf sıfatı. Sicil İHD, 7(27), 213-231.
- Tuncay, C. ve Ekmekçi, Ö. (2019). Sosyal güvenlik hukuku dersleri, 20. Baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
- Uşan, F. (2009). Türk sosyal güvenlik hukukunun esasları, Güncellenmiş 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M.E. (2021). İş hukukunda bildirim. İstanbul: Onikilevha Yayıncılık.
- Yılmaz, E. (2012). Tespit davası (yargıtay 9. hd'nin 30.01.2012 tarihli ve 1772/2205 sayılı kararı münasebetiyle). Sicil İHD, 7(26), 38-49.

Yılmaz, H. (2016). Yargıtay kararları ışığında sigortalı hizmetlerin tespiti davalarında süre. Çimento İşveren, 30(2), 8-23.

Yürekli, S. (1997). Sosyal sigortalarda hizmet tespit davası. İstanbul Barosu Dergisi, 71(10-12), 853-863.

Beyan ve Açıklamalar

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Recep Makas). Araştırma ikincil verilere sahip bir çalışma olduğu için etik beyana gerek yoktur.

Yazar Katkısı: Kavram/fikir; veri toplama/işleme; analiz, yazım ve eleştirel inceleme ve düzenleme Recep Makas tarafından yapılmıştır. Yazar makalenin yayınlanan versiyonunu okumuş ve kabul etmiştir.

Finansman: Bu çalışma herhangi bir fon desteği almamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir.

İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.